

TALÁLKOZÁSAINK KÖZÉ KÖLTÖZÖTTEN

I.

Első találkozásunk nem találkozás. Amikor először láttam – így pontosabb. Ő nem látott mást, csak a barna hajkoronát egy vitathatatlanul szép lány fején. Tizennégy évesek lehettünk. Pírégette arca, hízásra hajlamos alkata, mint később. Haját már akkor lazán, összekötve hordta. Fémkeretes szemüvege is mintha időtlen volna. Környakú, fehér rövidujjú polót, vagy – alkalomhoz illően – inget visel. Altesti kiegészítője az örökös farmer. Ez ő: kissé retrós, kényelmes és mégis ünnepélyes-nagyossá teszi az idő előtt hozánőtt zakó. Koravén kortalan.

Arad – egyetlen bentlakásba zsúfolják az országos magyar tantárgyversenyre ideseregletteket. Ami ebből az időből felvillan: a nagy Miklós Kata – egy jó tollú, végül ki nem bontakozott reménység – ágyán kuporog, feltűnően dédelgeti új, műbőrbevonatú jegyzetfüzetét; megállás nélkül nyálazgatja, törli borítóján a láthatatlan, makacs foltokat. A másik rögzült emlék Mikó Andris – még i-vel –, amint úriasan ágál esztétikus trófeájával. Komolykodó kapcsolatát elnézően megmosolygom. Érettebbnek próbál körüknél látszani, egy rejtett sugallatra hallgatva talán hamarabb is kezd *élni*. A lány tökéletes kreol szépség. Külsőleg igen szembetűnő köztük az aránytalanság. S belsőleg? Beszédtéma? Szkeptikus vagyok, bár amiért a lány gyönyörű, még éppen lehetnek gondolatai. Akár jó gondolatai. Éppenséggel nem kizárt, erőltetem meg képzeletem. Valamelyest megcáfol a következő jelenet, mely véletlen szemtanúvá avat. A pillanatot valószínűleg az örökös feltűnőt szimatoló tekintetem lopta, jól elrejtve aztán, mint valami reményteljes hiábavalóságot, hogy egyszer talán majd csak hasznát veszem, hisz tudom már, írni szeretnék, de hogy miről és miként, nem világos még. A göndör hajrengeteg tulajja és Andris az ujjak tájékán olyannyira összefonódik, hogy mindketten be kényszerülnek préselődni a szűkös telefonfülkébe. Végtére is *kapcsolat!* Andris egyik kezében kagyló – haza kellene szólani, hogy minden rendben van –, csakhogy másik keze *foglalt*. Egymást el nem engednék. Ő tapintatból talán, a lány meg *csak!* Andris kagylót tar-

tó *szabad* keze aprópénz után motoz, majd nem kis bajlódással feléleszti a vonalat, tárcsázni próbál. A mozdulatok – hátulról nézve – elképesztő zsonglóri tehetséget követelnek, míg végül beteljesednek: ő sikerrel jár, én kifogástalanul mulatok. Az egymásba fogódzó kezek pedig mindebből az emberfeletti küzdelemből mintha mit sem vettek volna észre – kitartóan tovább kapaszkodnak.

A bentlakásban Andris írását közreadják, és miután az egységes, frapáns szöveget elolvasom, ráébredek: előttem jár – *már* ír.

II.

Körülbelül két év múlva: Enyed – versmondóverseny. Ítélezésektől sallangos félreismerkedés. A kollégium udvarán fülledt áprilisi lustaságban piheg a nemileg eltérő, nagyjából hasonló korosztálybeli versenytársaság. Andris – még mindig *i*-vel – aradi lobbanása eseménymúltával, vonatindultával leáldozhatott. *Apatikus* éppen – közli köré gyűlt közönségével, mintha őt, aki az élet rejtelmét kiismerte régen, már egészen hidegen hagyáná a lányok jelenléte. Szerepel – műsoron kívül. A helyzet bosszantó: ő egyedül ül, mi – a klérum – körülötte álldogálunk, de mást ez szemlátomást nem zavar. Mint egy fásult életművész, hirtelen fakadt, végeláthatatlan apátiájáról szónokol. Unatkozik, kedve semmihez, az idegen szó jelentését leereszkedő, lassú hanghordozással, vonatott taglejtések nyomatékával bocsájtja közre. Tapintatlanságig indulatossá tesz, ahogy hallgatósága csodálatában sütkérezik. *Előadása* közben távozom. Mi közöm őfelsége apátiájához?! – újabb felnőtteskedő mánia! Hova siet ennyire?! Felbélyegzem – *Antinagyó!* –, valami olyan polcra teszem, melyet vélhetően nem bolygatok többé. Álmosan, majdnem mellékesen utánam szól. – *Elkelne még egy játékos a kosarazáshoz!* Meg sem fordulok mentemben. Csendet keresek, ember- és manírmentes környezetet. Bejárom a közeli szőlőt, határozok, s észre sem veszem, hogy gondolatban őt is magammal viszem. Előadásmódját mérlegelem. Bár kitűnően értelmez, nem színészalkat. Egyénisége meggáltolja, hogy a szöveggel azonosuljon. Amint fehér népies ingében – így él emlékezetemben – verset mond, Andris a mindig kissé gunyoros Mikó Andris. Ami az előadóművészetben hátrány – a levakarhatatlan egyéni stílus –, az persze az írásban előny. Az életben méginkább – karizma, hatalom! Született életrevaló!

Az első helyezett, úgy tűnik, én vagyok, bár már akkor tudom, kellő kép-
lékenység és tűróképesség hiányában belőlem sem válhatna színész. A lí-

rához ettől eltekintve valami mély, szenvedélyes, leginkább fennhangon beteljesedő viszony fűz. Az elismerést mégis túlméretezettnek tartom. Aki- nek itt kellene állnia helyettem, barátnóm – a szakma egyik majdani kivá- lósága – otthon ücsörög, fogszabályzósan. Kényelmetlen mellékkörülmény, melyhez csatlakozásomat kéri. Indokolt volna talán, baján mégsem oszto- zom, s egy teljes évig nem mosolyog lazán. Pedig, ha ő jött volna – köz- vetlen és kihívó –, lehetséges, hogy Andrist egykedvűség helyett elsöprő szenvedély rohamozta volna ma meg. De hát a színművészeti főiskolára idő- ben, alkatilag is fel kell készülni. Eltöpregek az életmenet medrét átsza- bó prózai okokon. Ragályos lenne az apátia? Semmiképp! Bár életcélom az írás, amelyben valami körvonalazhatatlan akadály még mindig gátol, bennem leginkább *pátia* tombol. Egy ideje rendszerességnek hitt féktelen- ségben olvasok, s ez a görcs minden más tevékenységben fékez. Az ismer- kedés – figyelmeztetnek, lassan esedékes volna – időpocsékolás, mi több, csapda, érzem. A szerelem félelmetes lasszó – vélem olvasmányaimból –, amíg lehet, odázom. Ebben a felpörgő események is segítenek. – *Sal üze- ni, sürgősen jelenj meg nála. Az egyetemre ő fog felkészíteni* – hozza az utasí- tást a diákszínjátsszók vezetőjétől húgom, ki velem ellentétben az iskolai szakkörökben energikusan részt vesz. – *Beleírt egy szerepet a Tempefőibe, neked kell eljátszani!* Hamarosan nyugtázom, hogy önkéntes magántaná- rom akarataival nemcsak lehetetlen, nem is kell szembeszállni. Legfőképp rendszerez, még gyorsabb olvasási ütemet szorgalmaz, szellemi katonaság- ban tart, időnként aztán ijedten feleszmél: a pályaválasztás komoly dolog! Mi lesz, ha a dramaturgiát csupán ő erőszakolja rám?! Nevetek, a Tempefői tényleg púp a hátamon. Sal magánóráit szerzetesi szigorban tartja. Helyes testtartásra, fiús viseletre kötelez: nadrág! A Tempefőinél mindezt felold- ja – *Öltözz úgy, mint egy fiatal tanítónő: miniszoknya, a többit tudod...* Tud- ni tudom, de meg se hallom: a miniszoknyához combfixet veszek, úgysem látszik ki. Akkor meg minek, kinek? Afféle kamaszos túlkapás, próbálga- tás lehet. Egy alkalommal meglazul, de nincs takarásom, nem igazíthatok rajta. Csoda kellene, hogy a nyilvános megszégyenülést elkerüljem. Utol- só jelenetemhez előre megsemmisülten állok a színpad közepére, remény- kedve, hogy mielőbb leveszik rólam a világítást. A bohózat végén lehajolok, felveszem a főszereplő kezéből kihullott Csokonai-kötetet, érdeklődve fel- lapozom, majd ráeszmélek, a világ mit sem változott, a vateszeket ma sem értenék, kiábrándultan csukom össze a könyvet, keserűen leengedem. Ek- kor a színpad teljes sötétségbe borul. Ám egy pillanattal a fény kihunyása előtt, lábamon a szeleburdi harisnya öntörvényűen lefelé indul, s ezzel egy

időben ruhatáramból is kifelé. A teremben nevetéshullám csap fel. Sal határozva ront be az öltözőbe: *Ez volt a legjobb vég! Be kell írni a jelenetbe!*

Több év múlva húgommal megsárgult leveleinket rendezgetjük. Kezembe akad egy boríték. Feladó: Mikó András. – *Leveleztetek? – Nem. – Akkor?* Eszembe sem jut engedélyt kérni, a neki címzett levelet türelmetlenül olvasni kezdem. Lendületes megbízólevél, a kerek önbizalom formás betűibe szedve, egységes írásív, enyhe dőlésszög – következetes, markáns jellem. Hévvél ír, tartalmilag rohan. Hírét vette a forrongó tudáskatlannak – húgom keressen neki lakást –, át akar költözni Szentgyörgyre, berobanni a Mikesbe – közénk vágyik. Nyelvszakosként osztálytársak lettünk volna. – *Végül? – Időszűke.* A szűkszavú magyarázattal levelét is örökbe kapom. Hogy közelemben tudjam, vándoroltatom: mindig abba a könyvbe teszem, melyet éppen olvasok. Aztán zűrzavar támad körülöttem – költözködés, szülés, gyerekzsivaly. Betűtálimánomat nem találok, tompa ürességre ocsúdom.

III.

Kolozsvár, az egyetem első napjai: gyakran viszontlátom, nincs mellette dekoráció. Felismer, köszön, beszélgetést kölcsönösen nem kezdeményezünk. Lopva közénk kúszik a múlt – talán őt is gyanakvóvá teszi a feltételezett gunyorosság, fürkésző jelenlét. Évfolyamunk kis közösség, nagycsalád benyomásait keltjük. Ahogy az idő évekbe pásztáz, jóhiszeműségünkkel együtt vallomásaink is elkopnak, az első hónapokban viszont még teljes munkaidős fórum vagyunk mindennapjaink megvitatására. A brassaiak volt osztálytársai vagy jó ismerősei, így gyakran hozzánk csapódik futólag a Pubban. Vénkisasszonyos évfolyamtársam odavan érte, álcaképtelen, András – javít ki: á-val! – kínos figyelemmorzsáit gondosan felszededegeti. Az istenített ideált láthatóan feszélyezi a lány odaadása, de tapintatosan tartózkodó, nincs bántó megjegyzés, visszás tekintet vagy gesztus. Mégsem dölyfös! Szótlan méltányolásom nem következménymentes, önkéntelenül is rendezgetni kezdem azon a bizonyos polcon. Különösebben azonban nem foglalkoztat, bár minduntalan belebotlom a róla szőtt történetekbe. A lány anekdotái kimeríthetetlenek, illedelmesen figyelni próbálok, végül feladom, el-elkalandozom. A jelenetek, amelyek előttem zajlanak, annál inkább megragadnak. Ezért is rögzül bennem András megjelenése a Pubban. Egymásra tevődik az ismétlődő szituáció, s marad egy kép- és hangulatváz. Hogy a beszéd-től legtöbbször távol maradok, a társalgás széllovasainak figyelmi

körén kívül esem, kedvemre elemezhetek. Váratlanul bukkan fel asztalunknál. Fellengzősen, lazán átdobott sál a nyakán. Érkezőben van, egy pillanatra megáll, könnyed gondolatokat, híreket vált. Nem lézeng, céltudatosan előretör a kocsmá bugyraiban, tündököl rajta a bizonyosság: más asztaloknál komoly, megvitatandó eszmék várják. Érdekes, ám harsány modorú, arcvonásaiban is erőteljes kolléganőm reménytelen próbálkozásai láttán egyértelmű: András a visszafogottságot kedveli. Érdeklődését okos szavakkal, élénk humorral lehetne felkelteni, és – meglep – egyszerűséggel. Jut eszembe, valószínűleg fogékony a testi szépre.

Figyelmemet az egyetemmel járó inertumultus alaposan próbára teszi. Bosszant, hogy a tudásszerzés korántsem olyan szervezett, mint amilyenhez Sal kényeztetett. Megsínylem hiányát: rám irányított figyelmét, testreszabott elvárásait, határait megfontolt feszegetését. Ésszerű feltésem bennem aggályoskodik. Az utolsó hónapokban együtt készit Pityuval, leendő évfolyamtársammal, de ragaszkodik ahhoz, hogy a legutolsó órát különkülön tartsa – a búcsú személyességéhez való kiváltság. Hellyel kínál, nem maga mellett, mint máskor, amikor a szöveget mondataira szedtük. Egy-mással szemben ülünk. Köztünk kis asztal. Rajta egy üres ív. Mi értelme felmérésnek, mikor korlátaimat pontosan ismeri?! Épp ez az! Ő ragad cezurát, gyors, határozott mozdulatokkal mértani görbét kanyarít. Mikor munkájával kész, felnéz – *Most itt állsz* –, a csúcsra egy csillagocskát rajzol. Már látom a folytatást, a három merőben eltérő lehetőséget, szavai mégis újszerű félelmeket indítanak puszító hadjáratra bennem, gyanakvást önmagammal szemben. Bár érdeklődő vagyok, és nem szeretem az önfeladást, gyengéim – következetlenség, szétszórtság, túlérzékenység – könnyűszerrel alááshatják képességeimet. Egy patrónusi rendszerben, mint amilyent Sal teremtett nekem, zökkenőmentesen vonom az igát, az egyetem vizont... – *Abszurd életérzés, ott megtapasztalhatod, milyen a világba belevettető lenni! Senki nem fog ösztönözni, elgáncsolni annál inkább. Fel kell állni, haladni segítség nélkül, közös cél nélkül! Ráadásul örökös fenyeget a kényelem, a lustaság.* No meg a vágyak, azok is gyötörni fognak, teszem hozzá, de nem merem kimondani. Tájékoztat: egyetem után legtöbbször lehanyatlik a görbe, jó esetben vízszintes egyenesként szánt élethosszig. A felívelést nem nehéz továbbgondolni, megvalósítani annál inkább. – *Ahhoz munka kell, állandó, komoly és önszervező!* Bökkenőim sorakoznak máris, céloom még mindig fiktív frázis, s végül a lelki fék: bár a külvilág felé nagy önbizalmat sugárzok, énképem valójában – ezt csak a közelebbieknél mutatom – ingatag.

Leginkább Brédüil órái táplálják tudásszomjamat. Kánonromboló, szentségtörő kortárs Szókratész. Előnyére attól sem riad vissza, hogy félszázadnyi életéből vett példákkal előnytelen fényben tüntesse fel önmagát. Humoros, élvezetes stílusa lebilincsel. Én is őt – elképesztő gesztusokkal egyértelműsíti. Amint elsétál mellettem, hajamba szagol, majd hosszú, jóleső sóhajban kilélegez: – *Mézillatod van! Biztos, nektáron és ambrózián élsz, mint az istennők.* Felkavar és megijeszt. – *A kis zsenit nézte ki magának!* – hallok fél füllel egy idősebb kolléganőm epés megjegyzését; búsulja a kivételezést, mely viszont kétélű, hisz tanárunk szigorát is főleg rám irányítja. Ha rossz napjai vannak, felettet, mint egy középiskolást. Ki akar fogni rajtam. Mikor látja, hogy nem sikerül, megcsendesedik, a szünetben már programot ajánl – Bretter Kör. Meghívása nem kizárólagos, velük tartok. Az írók közt elemében van, sziporkázik, rangidősként uralja az asztaltársaságot. Sok a hérosz, mindenki szót követel, megriaszt az intellektuális arrogancia. Bár Brédüilben is van, sőt agresszivitásba torkolló – egyik felsős lányhoz, mert kifelejtí Nietzsche nevéből a z-t, hozzávág egy hamutartót –, engem a phajakok óta, hogy származását tudtam, Nauszikaá-nak tisztel. A névadás mögöttes tartalma fölött nagyvonalúan szemet hunyok. Véletlenszerűen bemutat néhány barátjának. Cs. Gyimesi Éva tetőtől talpig végigmér. Lesújtó balítélet, nyilván a mester átmeneti, ellenállhatatlanul üresfejű szeretője lehetek. Hátrányossá válik a fiatallányság, s bár próbálok figyelmen kívül hagyni, bántani kezd a Brédüil társaságában rám vetett pongyola.

A biztos szórakoztatásért mégis rábólintok, amikor – ezúttal sem személyre szólóan – házibuliba hív. Csapatba verődve Mikó Zsófiékhoz áramlunk. Tömbházlakás. A berendezésben semmi túlzás, erőltettség. A házik kedvesek, közvetlenek. Feltűnik a névazonosság és rögtön a hasonlóság is Zsófi Brontë-s bája és András vonásai közt. Írók, színházi emberek, egyetemisták vannak jelen, nagyrészüket már látásból ismerem. A hangulat Woody Allen-es, ki-ki vélt vagy valós intellektuális ékességeivel kérkedik. Egy rendezővel ismerkedem, királyi göggel és nyugalommal néz a világra. Kegyet gyakorol felém, a bevált pózolás egy immanens oknál fogva feloldja. Zsófitól együtt távozzunk. – *Ez a város az a város! Vigyázz magadra, kicsi lány!* – búcsúzása apollói figyelmeztetés, Brédüil dionüszoszi mámorától végleg elszakít.

A házibulin történik valami, ami gondolataimat napokra magához köti. A tömbházlakás nagyszobája is viszonylag kicsi, zárt tér, látni minden apró arcrezgülést. Az egyik falon könyvespolc, átnézem a felhozatalt. Díszőrséggként váltjuk egymást, csakhamar András veszi lajstromba a könyveket

– itt van, nyilván, ő is. A következő pillanatban egypár évvel idősebb költő mellé lép, aki feltűnően méregeti a kínálatot, de legfőképp oldalvást Andrást. Hangos önbizalommal beszélt imént, most, kezében egy vaktában talált Mikó Imre kötettel heccelődni kezd – *Mi közöd a nagy Mikóhoz? Közeli rokon?* Bántó hangnemétől András arcán megrökönyödés szele fut át. – *Jó egyeseknek más fényében tündökölni, ugyebár!* Fiatalos lendülettel szállna vitába András, de az ellenséges basszus megbénítja, mint érettebb hím a még erejét nem sejtő fiatal vetélytársat. Sarokba szorítja a jelenlevőkből köré feszülő némaság is. Először látom tehetetlennek. Váratlanul feltárukkozó törékenysége megbabonáz. Imitt-amott kínosan köhécselő nevetgélés szikrája serceg, de senki sem kel védelmére. A feszültséget a gyanútlan, telemosoly Zsófi töri meg: italtól, süteménytől roskadozó tálcával kínálkodik.

IV.

Pár nap múlva az Apáczai Kollégiumban teltházás filmklub. Sok az ismerős, de a film végén senkihez sem csatlakozom. Szeretek egymagamban csatangolni. Kiáradok a lármás tömeggel, mint a föld alól szabadultak Kusturicánál. A lemenő napfény békés derűje átszővi hangulatomat, kedélyessé tesz. Nem messze előttem András egyedül halad. Bandukolása fájdalmasan magányosnak hat. Hangom barátságos, amint megfontolás nélkül utána szólók. Csodálkozva visszafordul, arcán jóhiszemű várakozás ül. Nem titkolja, örül az utána siető nyitottságnak, belékarol, mint évtizedes barát. Egy darabon közös az útunk, a Heltai előtt kellene szétváljunk, de ekkor már társalgásunk megnyújtását elengedhetetlennek érezzük – egy teára mégiscsak betérünk. Szándékosság hiányában fesztelenül közénk telepszik a lelki vonzódás. Önmagunk vagyunk, nevetve pörögnek az órák. Észbe kapok: hajnalban Pestre utazom. Ő fizet, ehhez ragaszkodik. Kispénzű egyetemisták közt a nem várt lovagiasság még jobb benyomást kelt. Magától értődő, hogy *hazakísér*, így néhány száz méterrel megtoldhatjuk az együttléteket, emellett – érthetetlen, de jóleső, hogy máris – féltés érlelődött benne. Éjfél körül sétálunk a bentlakások felé. Átszeljük az erdőillatú parkot. Talán a november végi metsző levegő teszi, hogy beszélgetésünk még mindig eleven.

– Fölös zsírtartalékok híján meghalhatsz, ha mondjuk túrázás közben a hegyek közé zárna egy lavina – míg általában csinosnak tartanak, negyvenyolc kilométerrel András határozottan elégedetlen.

– Ez a halálnem kizárt! – tréfálkozom. – Extrémtúrázni ugyanis nem szeretek. A sátorozás romantikája kényelmetlen, a hideg patakvízben való tisztálkodást is épphogy elviselem.

– Mindenesetre kezelésbe kell vennem a táplálásod! – határozata mókásan megmásíthatatlan.

– Haditerv? – megyek bele a játékba.

– Sütni-főzni fogunk, amint visszaérsz. Eddig azért örültem a saját szobának, mert ha egy-egy jó gondolatra ébredek, akár az éjszaka kellős közepén is, lámpát gyújtok, és írhatok anélkül, hogy bárkit is zavarnék. De az egyedül élésnek tulajdonképpen számtalan életközeli előnye van.

Elmélázunk, ő talán a közelebbi találkozásunkat kelti életre, én magam előtt látom, amint szobája éjszakai homályában, egy pokróc melegében ír. Hirtelen hosszúnak tűnik az a tíz nap, mely elválaszt attól, hogy írásaiba olvassak. Úgy képzelem, a talált sorok körülötte imitt-amott, szanaszét hevernek.

– Van egy bökkenő! – ébreszt fel álmodozásomból. – Fázós vagy, nekem meg vacakol a kályhám, nehezen fűti ki a szobát.

Gondterheltté válik. Minden igyekezetem ellenére, fokozott bennem a mániává túlzott katasztrófa-megelőző neveltetés. Utasítom, csináltassa meg sürgősen a kályhát, s akkor, nem bánom, megállapodhatunk máris egy komoly fogásnál: házicsoki. Odavan az ötlettől, mint egy hazavágyó kisfiú. A tepsi házicsoki otthonná avathatja a mégiscsak otthontalan bérlakást. Visszatértemig, ígéri, ízfokozóul még a diót is beszerzi.

Búcsúzásunk könnyed és vidám. Pár órája életem egyértelmű részévé vált barát. Bár boldogságtudatom utólagos, jövőképem kellemes, fesztelen egység.

Pink Floydot hallgatok, és főzök. Nem napi kényszer, így kedvvel tehetem. Közben a felötlő mondatokat lejegyzem. András ingyenc. Felhorkan. Ha róla írok, legyek szíves mindenekelőtt az ételre összpontosítani!

V.

Budapest, a hely, mely visszatérően teret kap az életemben, s melytől ekkor is a tervezettnél később válok meg. Naponta több színházi előadás, vita, a szakma gyakorlati oldala, ráadásként évekre szóló barátság egy kollégával. Szinte rácsodálkozom Andrásra, amikor visszatértem első napjaiban, a Ferenc József utca déltáji forgalmában feltűnik. Egy kollégájával van, lépteiből látom, nekik is sietős. Mozdulataira bízom magam: ha lassít,

lassítok. Tétovázás nélkül megáll, amint meglát. Örömét halkabbra fogja a bocsánatkérés-féle:

– Ne haragudj, hogy eddig nem jelentkeztem! Eléggé elfoglal az írás, de a napokban találkozunk, jó! – zárómondata erélyes, kizárja az udvariaskodást.

– Ki sem látszom a pótolnivalókból, ráadásul beneveztem a gólyabáli versenyre, nyakamon a táncpróba is – közlöm a továbbsuhanás lendületében.

– Veled mehetek? – közlendőjét átírhatatlan költői kérdésbe csomagolja: vegyem tudomásul, holnap este társaságom lesz!

Találka ez. Nem veszem észre, mint annyi mást sem aznap. Klasszikus vonalú kabát, zakója alatt sötét ing, s így valahogy más, férfi egyszeriben, de ez csak tétova, futó megállapítás, figyelmemet kitulajdonítja a tánc s a gólyabáli előkészületek. András csakhamar egyik lábáról a másikra áll, kínos kérezkedése összezavar. Fel nem foghatom, miért siet el, hogy majd a próba végére visszajöjjön. Tudom, hová tart: csütörtök este, Bretter Kör. Az akarnok írópalánták emléke kötekedővé tesz.

– Azt hittem, érdekel a tánc!

– Érdekel, csakhát... – szabadkozik megint.

– Nem hiányzott senki?

– Ne gúnyolódj! Menjünk! Még dolgoznom kell ma! – szavai zöngéjében csöppnyi élc sincs, komoly mélység inkább, mely megbékélésre int.

El kellene neki mondani, nem kész tények elé állítani! Fennakadok: olyan csendesen szomorú ma, talán magánéleti gondok. Évfolyamtársam, ki repes utána, fenyegetően figyelmeztet: – *Szerelme van, tartsd tiszteletben!* Hiába szabadkozom, hogy ő *csak* barát, a lány vádja már az ítéletet fontolgatja. Fennakadásom kishitűvé tesz: nem emészthetem báli bajaimmal, különben is *távoli* barát.

– Tudod, mit szeretek még az otthonomban? – hangja bizalmasan nyúl utánam. – Hogy fent van a csillagok közt! Lépésenként jönnek elélem a gondolatok. Mire a Fellegváron vagyok, kész a novella.

– Már csak olvasó kellene hozzá.

– Eljössz, ugye? Holnap, a bál után találkozunk? – mivel kijelentésnek hat megint, kérdését mosollyal nyugtázom.

Felvidul, újra elemében van. Sürget, barátainak haladéktalanul be kell mutatnia. Az lep meg, hogy meg sem lepődöm. Terve olyan természetes, mint egy kimondásra nem szoruló örök igazság. Azon morfondírozom csak, hova siet annyira már megint, mikor előttünk még az élet.

A bentlakás a gólyabál miatt már egy hete lázas hangyaboly. Ki kivel megy, milyen öltözetben. A szekrények megnyílnak, a lányok kipirulva turkálnak egymás ruhái közt, csereberélnek, míg össze nem áll mindenkinek a báli viselet.

– Na, de veled mi legyen? – fordultak mindnyájan felém. – Rád mit adjunk?

Tanácsstalan vagyok, mint egy árválkodó, bátortalan kérdőjel a határozott felkiáltójelek közt. Annyi ruhakölteményt kell bemutatni, hogy az meghaladja a lánybentlakás ruhatárának szűkös kereteit. Végképp nem tudok mit kezdeni a *sexis* próbatétellel. Minden évben ugyanaz a köznapi bevonulás, a fantáziátlanul kihívó öltözet: áttetsző blúz, miniszoknya, tűsarkú cipő. Nem vagyok vadító alkat, nő sem még, ezt a maskarát viselhetetlennek találom. Egyedüli lehetőségem a versenyszám meghúsvitása. A megbotránkoztatás. A protest art gondolatisága erőt ad. A gesztus számít. Miért ne!

– Csak egy fűszoknyát veszek. A hajam elég hosszú, nem leszek teljesen fedetlen.

Ahogy szándékomat megértik, a pillanatnyi elképedés helyeslésbe vált:

– Vetkőzz!

– Nem fognak vajon könnyűvérűnek tartani? – bököm ki kétségeimet.

– Botticelli szűzies hajadonjaira emlékeztetsz – meghatódva biztatnak.

VI.

Az egykori Hunyadi téri színházban, mint transzilván Vesta-szüzek, áhítattal álldogálunk a páholyok alatt; látni véljük a szent tüzet, hallani a szünni nem akaró utolsó *magyar* tapsvihart.

– Az öltözőbe! Hamarosan kezdünk! – riadóztat a szervező határozott hangja.

Többre készülök, mint versenytársaim – a sémákban való gondolkodás szétrobbantása a tét. Balsejtelem: küzdelmem heroikus lesz, mint az az évszázados taps, ráadásul bőrömet viszem vásárra. Hogy viselem a következő ményeket?! Lomhán fakad az aggály bennem, visszakozni késő már.

A szervezők utoljára hagyják az ominózus jelmezben való fellépést. Csak két perc! – nyugtatom magam. Félmeztelenségem szörnyű csendet gerjeszt. A fenyegető morajlás, mely ráérősen indul, erős füttyorkánba és bekiabálásokba torkollik. Hallom, de nem értem a szavakat. A szervezők nekünk, fellépőknek szánt meglepetése: a nézőtérről fel kell *hozni* egy-egy fiút, aki-

vel *valamit* kezdeni kell, ki-kinek belátása szerint, publikum előtt. Az nyer, akinek az *alanya* a leggyorsabb pulusszámot éri el. A felhozatal nyilván lemenetelt is követel. Újabb kellemetlen kisbetűs rész: testközbe kerülni a tömeggel. Okosabb, ha az első, kezem ügyébe akadó fiút felrántom. Véletlenül jóképű és feltűnően készséges, így át sem fut a fejemen, hogy dühöngő barátnője mellől ragadtam el. Attól fogva, hogy bájjaim karnyújtásnyira sincsenek tőle, a forduló bukott angyala én vagyok.

Megaláztatástól lucskosan iramodom a kulisszák felé, s arra gondolok önmagamon kívül eső hidegvérrel, micsoda szerencse, hogy legalább a színháziak nincsenek jelen. Ha időben megtudták volna, mire készülök, kollégáim férfitagjai az első sorból élveznék a díszvendégséget, és egy életen keresztül köszörülnék rajtam nyelvüket. Később látom a valószínűbb lehetőségét: érett vagánysággal kiálltak volna mellettem.

A kulisszák mögött utamat állják a szervezők: nincs idő felöltözni a táncához, kárörvendőn terelnek vissza a színpadra. Megszökni nem lehet. Felcsap a keringő, a táncparketten Pityu már vár. A Mikesben ügyes klasszikus táncos hírében állt, egyértelmű, hogy ő legyen a partnerem. Készületlenül éri ruhátlanságom őt is, kínlódásom láttán azonban udvariasan szolgálatkész – *Takarlak, ahogy csak tudlak!* Erős karjaira több súly nehezedik, mint amit a tánc engedne. Az öltözőben végül minden szem rám szegeződik értetlenül és ítélkezően. Barátnőim kitartó hite – *Ne törődj, bugrisok!* – nem segít. Megszégyenült és kiábrándult vagyok. Fiatalos vakmerőséggel hívtam ki magam ellen korosztályomat, s bár értelmem összegzi, saját nemzedékemnek valószínűleg nem lesz újító ereje, a nyáj rugalmatlansága összeroppant.

A gólyabált követő bulira csak Andrásért megyek. Megígértem, hát elmegyek. A kiürült nézőtéren vár rám, vészjóslóan hallgat. A buszon is kerülgeti a szót, mint a forró kását, holott most leginkább tőle várnék nyugtató bölcsességet. Mire odaérünk, egészen nyomottá válok. Bár nyakig felöltöztem – egy elnyúlt pulóver és farmer van rajtam –, hírhedt megjelenésem gyarapítja rossz élményeimet: ujjal mutogatnak rám.

– Tömegesen fogadtak arra, hogy ki tud ma éjszaka ágyba vinni téged! – tör fel Andrásból a keserűség. – Az elmúlt hetekben madarat lehetett volna velem fogatni, olyan szerelmes voltam beléd, de mélységesen kiábrándultam!

– Hát még én! – nem tudom, mi bánt jobban: a történtek-e vagy a halottak második fele – a múlt időben szövegezett szerelmi vallomás. Az el-

ső mondat olyan nevetséges, hogy azon ütöközöm meg, András egyáltalán törődik velem.

– Ezek után semmi sem lehet köztünk! – folytatja mindenhatóan.

– De nem azért, mert te nem akarsz! – vágok vissza. Dühös vagyok az egész helyzetre, meggondolatlanságainkra – tizenkilenc évünkre.

– Táncoljunk! – békítőn kézen fog, és a párok közé von.

Az est majdnem egyetlen kellemes meglepetése: András felettébb jó táncos, nem rángat, összhangban mozgunk, miközben mosolyogva simogat a tekintetével.

– Tudod, hogy mi vagyunk a két legcsodálatosabb ember ebben a társaságban!

Megrettenek. Szavai hübriszként hatnak. A féktelen gög tragikus vétség, babonásan hiszem, hogy kárhozatot von maga után a valóságban is.

– Ezt a marhaságot vond vissza azonnal! – rivallok rá felerősödő halandóságtudattal.

Elnézően kinevet, félelmemet atyai bizonyossággal túlzásnak tartja. Inkább igyunk, ajánlja, mit hozhat. Semmit, menni akarok, menekülnöm kell.

– Nem dekoratív a melled, mégis kiálltál mindenki elé! – bár indulatos féltékenység beszél belőle, mégis fáj – nem tudom, melyik jobban –, hogy bántani akar ő is, és hogy neki nem egészen tetszem. Nem akarom elsírni magam, visszafojtott könnyeimet mégis észleli, megenyhül. – Ne menj, kérlek! – magához von. Vastag pulóveremen keresztül is érzem mély sóhaját. – Maradj!... Legalább annyit mondj, miért tetted! – kérlel. Meg szeretne érteni; egy alig lehetséges mentséget találni számomra maga előtt; esélyt adni valaminek mégis, ami felé hittel indult.

– Nincs erőm most erről beszélni. Máskor elmondom!

– Mikor máskor? Mondjuk, szerdán?

Miután megállapodunk, könnyen távozom a lelkektől zsúfolt térből. Utat nyitnak a kétséges kuriózum előtt. Csak egyetlen alak nem mozdul. Vélhetően a biztosabb súlypont miatt törökülésben sörözik utamban. Kedélyes nyugalommal néz fel. Gyermekkori antipátiám, mindig beképzeltnek és felszínesnek találtam. Ő sem tarthatott többnek reménytelen könyvmoly-nál, mert elismerő csodálkozással mered rám, mint aki sokáig nézett valamit anélkül, hogy felismerte volna. – *Irigylésre méltó bátorság! Aki mást mond, hazudik!* Támogatása védő sorfalam a következő hónapokban, amikor jártamban-keltemben hüvös, vádló tekinteteket kövek gyanánt szórnak rám az utcán. Bár idővel fogyatkozik a nyárspolgári düh, helyén megértés nem fakad.

A bentlakás üres, magam vagyok. Itt mindig egyedüllétre vágytam, mégis, amikor hajnaltájban kitámolygok a mosdóba, az üres folyosón dermedt magány tör rám. Álomba fojtom a torokszorító távolságélményt. Másnap vonzalomra ébredek. Vágyakozásomból a futótűzként terjedő hír szakít ki: Mikó András az éjszaka folyamán másodmagában meghalt! Gázmérgezés.

– Az a szerencsénk, hogy nem te mentél fel hozzá, így téged legalább nem veszítettünk el! – ellenérzés sikít bennem, kolléganőm groteszk részvétét csak gyásza mentesíti.

VII.

Utolsó találkozásunk a nem-találkozás. Távolmaradása megalapozott: előző nap temették. Temetés. Andrásidegen, mégis kötelező kegyeleti gesztus, melyre képtelen vagyok. Ami nekem marad: megbeszélte találkozásunk napja, órája. Valamit kezdenem kell magammal ebben a születése előtt léket kapott boldogságban. Mit lehet ilyenkor tenni? Rutinkérdés, rutinválasz egy rutintalan helyzetben – újratervezés, rászervezés, önámítás, hogy lehetséges az azonnali felejtés.

A hetet jó ideje elharangozta a Szent Mihály-templom. Pótcselekvésem, a kulturális program egy érthetetlen félreértés miatt meghíúsul. Átfagyva rontok be az élettől pezsgő színházi kávéházba. Forralt borral a kezemben a cserépkályhának dőlök.

– Tudtom szerint ma velem van találkád – szól hozzám. – Miért lepődsz meg?

– Gúnyolódsz, miután képes voltál meghalni csak úgy! És egyáltalán, mi jögről kérnéd számon a ma estét, te hamarabb vigasztalódtál!

– Féltékeny vagy, gyönyörű!

– Csak csalódtam! Mit akarsz még?

– Helyzetjelentés: leginkább veled lenni, azt hiszem.

December. A bölcsészkar kertjében két mogorófa kapaszkodik egymásba, mintha vacognának. Gyakran fázom én is. A hideg elől, minden ellenjavallatot figyelmen kívül hagyva, forró zuhany alá menekülök. Pár perc mennyországot, miközben fellazulnak a gondolatok, erőt merít a lét. A tükör előtt gőzölgő bőrömet törölöm. András néz vissza, égő arccal.

– Hogy tetszik? – még jobban elpirul. – A szöveg hogy tetszik!

– Végre bátorkodtál megírni. Édesanyámnak küldd el, ha már sose ke-rested fel!

Barátnőm esküvőjére készülődünk. Azon az estén az öltözőben ő is támaszom volt. Az esküvői nagyestélyihez nem fűlik a fogam. – *Klasszicizálódasz...* – jegyzi meg férjem a viszonylag visszafogott, térdig érő, finoman loknis ruhám láttán. Hangjában az enyhe rosszallás és beletörődés kihívásként hat rám. Előhalászok egy véglegesen félretettnek hitt, merészen rövid, fekete áttetsző csipkeruhát. Piros harisnyával és fekete csizmával – hátam mögött – dögös, jelzi a facér férfisereg üdvivallgása is. A méltatásnak ezt a harsány módját nem kedvelem, ám elnézem – becsiccsent násznép. Nem nekik öltöttem. Az ara értékelése mérvadóbb – *Jó alaposan megnéztelek előlről is, hátulról is. Rendben!* A mulandósággal dacolok, megnyugtató: még tudok.

Elegáns-erotikus viseletemről akaratlanul is eszembe jut András és az idő, amikor még nem értettem a női praktikákhoz. Posztumusz kötete akkori önmagamra villant. *Kalapot hord, klasszikus lány, virágcsokrokkal lehet őt meghódítani.* Nem tudhatta, hogy a kalap csak álca, játék, barátnőmtől kölcsönvett kellék, mely alól kipróbálhattam, milyen lehet kalapos lánynak lenni. A virágot, bár szeretem, sajnálom, ha vágott. S csak akkor fogadnám el boldogan, ha szerelmem egy bús, becsületes tekintetű bácsitól venné a pesti balettintézet éttermében. Szerelmem nincs. Reménykedem csak, hogy a bácsi virágtalan tér mégis haza. Meglep, hogy mosolyomat kacérnak olvassa: *nem tudni, biztatás ez, vagy csak irónia.* Elettöröm, hogy észrevettem, s észrevettem – a valójában avantgárd lányt, akit *szép – és igaz – szavakkal lehet leginkább megnyerni.* Akkor ugyanis engem látott – nagy sokára, hirtelen azon az önfeledt röpké délután. A meghitt egymásra csodálkozást csakhamar elsodorták a kételyek. Amit maga után hagyott: befejezetlen játékainak tárháza – alig megkezdett sakkjátszma, felfüggesztett mozdulat. Akár egy András-féle paródia. Nagy író zsenyéje, türelmetlen-dacosan loholt bele az éjbe. *Játszd tovább, Sam!*